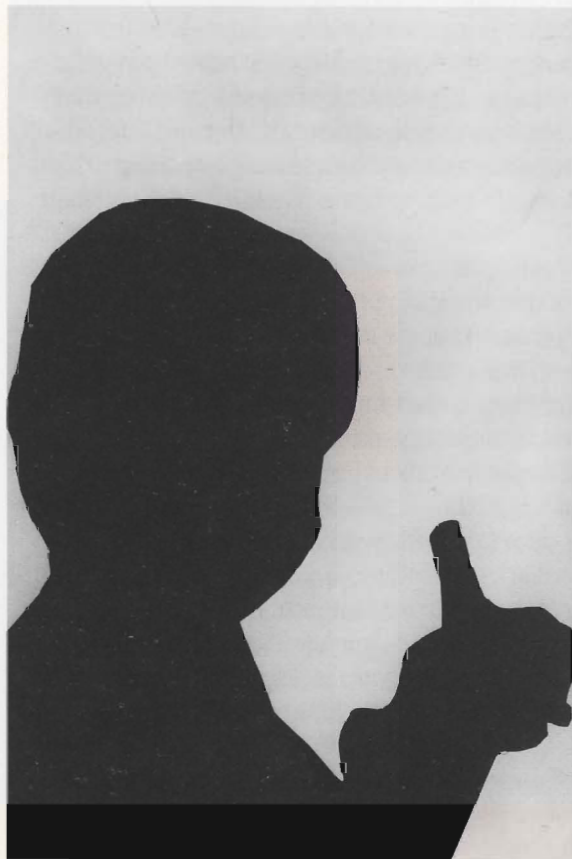

Soorten schaduw

De kinderen leren over het verband tussen lichtbron en schaduw; vervormingen

Silhouetfiguren, 6 jaar

Silhouetfiguren, 5 jaar

onderwerp

handbeest of
silhouetfiguren

techniek

houtschool/kneedgum
of 2 kleuren papier

formaat

afhankelijk van de
werkwijze

Toelichting

De les heeft een speels en verkennend karakter. Al experimenterend ontdekken de kinderen van alles over schaduw. Hoe de vorm ervan beïnvloed wordt door de afstand van het voorwerp tot de lichtbron, door de stand van het vlak waarop de schaduw valt en door de soort lichtbron. Het is de bedoeling dat het verschijnsel slagschaduw onderzocht wordt en dat een ander belangrijk gegeven, het ontbreken van een omtreklijn eveneens ervaren wordt. Het is bekend dat kinderen vrijwel altijd alles met behulp van een contour tekenen; zelfs wanneer het gereedschap (bijv. een brede kwast) daar helemaal geen aanleiding toe geeft (zie blz. 10 in *Vorm*). In deze les gaat het op een vanzelfsprekende manier over vlakken en vlekken; met houtschool (platte kant) of via knippen worden de voorstellingen direct als vlak weergegeven. Onderwerp en techniek zijn vrij te kiezen al naar gelang de omstandigheden. Wat de leeractiviteit betreft is er sprake van team-work. Een groepje kinderen moet samenwerken, alleen gaat het niet. Het is een goede zaak om binnen de groep regelmatig te laten wisselen van taak.

Begeleiding

Het kan zijn dat deze les nauwelijks met de hele klas tegelijk te realiseren is. Alleen als er voldoende (veilige) lichtbronnen zijn, het lokaal groot en donker genoeg is en de groep niet te groot, dan kan het wel. Anders moet er om beurten een groep aan het werk. De inleiding van deze les kan al geruime tijd voor de les beginnen, namelijk bij elke gelegenheid die zich voordoet waarbij schaduw te zien is; naar binnen vallend zonlicht, illustraties in boeken e.d. We werken ook enkele schaduwsituaties daadwerkelijk in de klas uit. De leerkracht zorgt voor een looplamp, een zaklamp of een kaars en iedereen mag een leuke, gekke of bizarre schaduw maken met zijn handen, armen of zijn hele lijf. Vervolgens wordt de les per groep uitgevoerd, bijv. als volgt: een viertal kinderen krijgt de opdracht om m.b.v. een lamp en een vel papier op een stuk karton of iets dergelijks, met houtskool een aparte, grillige schaduwfiguur te maken. De een bedient de lamp (een projector kan ook), de ander veroorzaakt de schaduw, een volgende houdt het papier in de goede stand, terwijl de laatste tenslotte met houtskool de schaduwvorm precies overneemt. Het is goed hierbij een paar keer van taak te verwisselen en te onderzoeken hoe de schaduw kan veranderen. De gehele vorm wordt gemaakt zoals hij eruit ziet – een zwart vlak dus – met het houtskool (platte kant of arcierend). Omtrekken van de schaduw en uitknippen kan ook; het gat wordt donker door er een zwart papier achter te plakken. We vragen tijdens het werk en ook bij de evaluatie:

- Wanneer wordt een schaduw langgerekt, wanneer juist korter?
- Wanneer krijg je een scherpe begrenzing, wanneer juist niet?
- Wanneer zijn er meerdere schaduwen tegelijk?

onderwerp

'dubbelfiguur'

techniek

(kleur)potlood,
knippen

formaat

± 25 × 32 cm

Andere opdracht

Een uitbreiding van hetzelfde gegeven biedt nog meer mogelijkheden. Met een hoedje van papier, gewoon plat getekend en uitgeknipt en in grootte passend bij een kinderhand, worden nu schaduwkoppen gemaakt. De portretten (met hoed dus) worden overgenomen op het papier. Deze contourfiguur wordt vervolgens niet als schaduw behandeld, maar gewoon als tekening.

Het gezicht, de haren en de hoed worden ingekleurd met kleurpotlood. Dan wordt de tekening uitgeknipt tegelijk met een vel zwart papier. De twee vormen (de getekende kop en de zwarte kop) worden tot slot op een nieuw vel geplakt, en wel zo dat het zwart de schaduw lijkt van de tekening. De schaduw van de schaduw dus!

Dubbelfiguur, 6 jaar